

RP 222/2009 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av 4 ja 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa temporärt ändras. Syftet med ändringarna är att göra det lättare för företagen att anpassa sin verksamhet i den ekonomiska recessionen och förbättra ställningen för de arbetstagare som är föremål för anpassningsåtgärderna. I propositionen föreslås att en arbetstagare vars arbetstid per vecka har förkortats med en eller två dagar på grund av permittering skall få arbetslöshetsersättning för permitteringsdagarna. I propositionen föreslås också att den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning för en arbetstagare vars lön har

sänkts på viss tid av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker ska bestämmas enligt situationen före lönesänkningen.

Bestämmelserna om arbetslöshetsersättning för permitteringstiden tillämpas enligt förslaget på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 2 januari 2011. Bestämmelserna om lönesänkning tillämpas enligt förslaget vid bestämningen av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning utgående från de löner som intjänats åren 2010-2011.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Enligt 4 kap. 1 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) gäller rätt till jämkade arbetslöshetsförmåner arbetssökande som utför deltidarbete, vars arbetstid per dag eller vecka har förkortats på grund av permittering, som har tagit emot heltidsarbete för högst två veckor eller som har inkomst av företagsverksamhet eller eget arbete.

Som förkortad arbetstid per vecka betraktas inte arbetstid som förkortats på grund av sådant väderhinder som förhindrar arbetets utförande under en eller flera dagar. Den köldgräns vid vilken väderhinder föreligger fastställs inom byggnadsbranschen särskilt för varje arbetsplats innan arbetet inleds, med beaktande av byggnadsskedet och de förhållanden som råder på arbetsplatsen i övrigt. Inom skogsbranschen kan på motsvarande sätt vid behov den köldgräns på förhand fastställas vid vilken väderhinder föreligger och det inte rimligen kan krävas att arbete utförs utomhus. I dessa situationer betalas för dagar med väderhinder en lika stor arbetslöshetsförmån som den som skulle betalas om personen i fråga vore helt arbetslös.

Den jämkade arbetslöshetsförmånen bestäms utgående från arbetsinkomsten under jämkningsperioden. Som jämkningsperiod betraktas i regel en period på en månad eller fyra på varandra följande kalenderveckor, beroende på personens lönebetalningsperiod. En arbetssökande har inte rätt till jämkad arbetslöshetsförmån om hans eller hennes arbetstid under en jämkningsperiod överstiger 75 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen (605/1996). För personer som på grund av permittering har förkortad arbetstid är granskningsperioden för arbetstiden en kalendervecka.

Den jämkade arbetslöshetsförmånen uträknas så att förmånen och 50 procent av inkomsten sammanlagt under en jämkningspe-

riod kan uppgå till det belopp som annars hade kunnat betalas i förmån. Beloppet av jämkad inkomstrelaterad dagpenning beräknas så att summan av dagpenningen jämte eventuella barnförhöjningar och inkomsten under jämkningsperioden motsvarar högst 90 procent av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, likväl minst samma belopp som personen i fråga skulle ha rätt att få i grunddagpenning. Om en person har rätt till förhöjd förtjänstdel eller tillägg för sysselsättningsplan kan summan av den jämkade inkomstrelaterade dagpenningen jämte eventuella barnförhöjningar och förvärvsinkomsten motsvara högst den lön som ligger till grund för dagpenningen.

Den lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning beräknas utgående från personens stabiliserade lön för den tid omedelbart innan arbetslösheten började under vilken han eller hon har uppfyllt löntagares arbetsvillkor.

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Om arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, räknas den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen enligt huvudregeln, dvs. för tiden omedelbart före arbetslösheten. Den lön som ligger till grund för dagpenning bestäms på motsvarande sätt om personen har varit alterneringsledig enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002) eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har varit partiellt vårdledig.

Det föreslås att till 4 kap. fogas en ny 4 a § med bestämmelser om betalning av arbetslöshetsförmåner i de fall där arbetstagarens arbetstid på grund av permittering har förkortats med en eller flera dagar i veckan. I dessa fall föreslås det att arbetslöshetsdagpenning inte betalas i jämkad form, utan att full arbetslöshetsförmån betalas för dagarna av arbetslöshet. En förutsättning för att arbetslös-

hetsförmånen betalas för dagarna av arbetslöshet är enligt förslaget att arbetstagarens arbetstid under en granskningsperiod på en kalendervecka inte överstiger 80 procent av den arbetstid som tillämpas på heltidsanställda inom branschen. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen. Tillämpningstiden har i den temporära lagen bestäms enligt kalenderveckor, eftersom granskningsperioden för arbetstid är en kalendervecka.

I propositionen föreslås också en temporär ändring av 6 kap. 4 § 3 mom. Det föreslås att till momentet fogas en bestämmelse som gäller tidsbegränsad lönesänkning. Syftet är att lönesänkningar som gjorts av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker inte ska inverka sänkande på den inkomstrelaterade dagpenningen om arbetstagaren senare blir permitterad eller om hans eller hennes anställningsförhållande upphör. Orsaken till att anställningsförhållandet upphör har enligt förslaget ingen betydelse vid tillämpning av bestämmelsen. För att bestämmelsen ska kunna tillämpas måste lönesänkningen vara tidsbegränsad och grunda sig på produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker. Lönesänkningen kan basera sig på ett ensidigt beslut som arbetsgivaren fattat med stöd av uppsägningsgrunderna i 7 kap. 3 § i arbetsavtalslagen, eller också kan arbetsgivaren och personalen komma överens om lönesänkningen. Om lönesänkningen överenskomms på arbetsplatsen ska avtalet grunda sig på produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker och avtalet ska göras upp under iakttagande av arbetsplatsens förhandlingsförfarande. I många kollektivavtal ingår bestämmelser om vilka frågor som kan överenskommas lokalt och om det förfarande som ska iakttas vid avtalsförfarandet. Avtalet ska också vara skriftligt, eftersom det då är lätt att senare påvisa avtalets existens och innehåll.

2. Propositionens konsekvenser

Syftet med propositionen är att göra det lättare för företagen att anpassa sin verksamhet i den ekonomiska recessionen och att förbättra ställningen för de arbetstagare som är föremål för anpassningsåtgärderna. I augusti

var ca 75 000 arbetstagare permitterade. Av dem hade något över 14 000 arbetstagare förkortad arbetsvecka. Om man ser på situationen branschvis var antalet permitteringar störst inom tillverkning av metallprodukter, maskiner och anordningar samt framställning av virke och andra träprodukter. Enligt de förhandsuppgifter arbetsgivarna gett per den 15 september ökar antalet permitteringar eventuellt med 32 900 personer, av vilka 1 700 har förkortad arbetsvecka. Eftersom antalet permitteringar har ökat snabbt förlängs behandlingen av ansökningar i arbetslöshetskassorna. Om den som har förkortad arbetsvecka får arbetslöshetsförmåner för de arbetslösa dagarna påskyndas behandlingen av ansökningarna. Man har försökt undvika problem i samband med förkortad arbetsvecka genom att lägga in permitteringarna så att de varar minst en kalendervecka. Arbetslöshetsdagpenning betalas då för de arbetslösa dagarna. Hos vissa arbetsgivare är det med tanke på verksamheten mera ändamålsenligt att arbetstagarna är permitterade endast en del av veckan. Den föreslagna ändringen bidrar till smidigare permitteringar.

På grund av beräkningsformeln är den inkomstrelaterade dagpenningen större i förhållande till inkomsterna ju mindre arbetstagarens inkomster är. Av detta följer att jämkad dagpenning är förmånligare för en låginkomsttagare än dagpenning som betalas för helt arbetslösa dagar. Eftersom det föreslås att arbetslöshetsdagpenning kan betalas också för en arbetslös dag i veckan förbättrar det ställningen för alla som blivit permitterade för en dag med beloppet av arbetslöshetsdagpenningen för en dag, oavsett lönenivå. I övrigt är effekten av ändringen neutral på en lönenivå av ca 3 200 euro. På en lönenivå som överskrider denna är den föreslagna dagpenningen bättre än den nuvarande. Till exempel med en månadslön på 3 500 euro är veckoinkomsten vid en två dagars permittering 14 euro högre än för närvarande, vid en tre dagars permittering 9 euro högre och vid en fyra dagars permittering 5 euro högre än för närvarande. När lönenivån är 2 500 euro i månaden är den jämkade dagpenningen vid en två dagars permittering 19 euro högre i veckan, vid en tre dagars permittering 13 euro högre i veckan och vid en fyra da-

gars permittering 6 euro högre i veckan än i propositionens modell. Motsvarande belopp vid en månadslön på 2 000 euro är 24, 16 och 8 euro.

Lokala överenskommelser om lönesänkningar har gjorts i många företag. Det är oftast fråga om att företaget och dess personal tillsammans har kommit överens om hur man ska kunna trygga arbetsplatserna i den ekonomiska recessionen. Syftet med den föreslagna ändringen i hur lönen bestäms är att en tillfällig lönesänkning inte ska inverka sänkande på en eventuell senare arbetslöshetsdagpenning.

Dagpenningen för tiden av permittering och den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänst del finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier. Därför har de föreslagna ändringarna inga konsekvenser för statsfinanserna.

För arbetslöshetsförsäkringsfonden föranleds inga tilläggsutgifter, om inte antalet permitteringar ökar på grund av ändringarna. Ändringen kan sänka permitteringströskeln eftersom det blir lättare att genomföra kortare permitteringar. Det finns också en risk att permitteringarna blir längre eftersom det betalas arbetslöshetsdagpenning för endagspermitteringar. Lagen är i kraft endast till slutet av 2010, vilket begränsar användningen av permitteringar.

Arbetslöshetsförsäkringsfondens utgiftsökning på grund av att lönebestämningen änd-

ras blir sannolikt marginell. Lönesänkningarna är små, de gäller sannolikt relativt få arbetstagare och endast en del av dem blir arbetslösa.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. I samband med beredningen har de centrala arbetsmarknadsorganisationerna hörts.

4. Ikraftträdande och tillämpning

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Det föreslås att lagens 4 kap. 4 a § tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 2 januari 2011, och att lagrummet ska vara i kraft till den 31 december 2010. Tillämpningstiden utgår från kalenderveckor, eftersom granskningsperioden för arbetstid är en kalendervecka.

Det föreslås att lagens 6 kap. 4 § 3 mom. tillämpas vid bestämning av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning utgående från de löner som intjänats åren 2010-2011, och att lagrummet ska vara i kraft till den 31 december 2011.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa
 (1290/2002) 6 kap. 4 § 3 mom., sådant det lyder i lag 608/2004, samt
fogas temporärt till 4 kap. en ny 4 a § som följer:

4 kap.

**Jämka och minskade arbetslöshets-
förmåner**

4 a §

Rätt till arbetslöshetsdagpenning för förkortade arbetsveckor

Utan hinder av bestämmelserna om rätt till jämkad arbetslöshetsförmån i 1 § har en arbetstagare vars arbetstid på grund av permittering har förkortats med en eller flera dagar i veckan och vars lön på motsvarande sätt har minskats rätt till arbetslöshetsdagpenning för dessa arbetslöshetsdagar.

Rätt till arbetslöshetsdagpenning föreligger dock inte om arbetstagarens arbetstid under en granskningsperiod på en kalendervecka överskrider 80 procent av den arbetstid som tillämpas för heltidsanställda inom branschen. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen.

6 kap.

**Arbetslöshetsdagpenningens belopp och
varaktighet**

4 §

Lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Om personens arbetsvillkor enligt 5 kap. 3 § uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, räknas den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i enlighet med 1 mom. Dessa bestämmelser gäller den som varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995) eller lagen om alterneringsledighet (1305/2002), eller som har fått del-

tidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice, eller som har varit partiellt vårdledig, eller vars lön har sänkts på viss tid på uppsägningsgrunder enligt 7 kap. 3 § i arbetsavtalslagen eller på basis av ett skriftligt avtal gällande personalen som ingåtts på arbetsplatsen av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Lagens 4 kap. 4 a § tillämpas på permitte-

ringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 2 januari 2011, och den är i kraft till den 31 december 2010.

Lagens 6 kap. 4 § 3 mom. tillämpas vid bestämmandet av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning på basis av löner som intjänats 2010—2011, och den är i kraft till den 31 december 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 16 oktober 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Liisa Hyssälä*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 6 kap. 4 § 3 mom., sådant det lyder i lag 608/2004, samt
fogas temporärt till 4 kap. en ny 4 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Jämka och minskade arbetslöshetsförmåner

4 a §

Rätt till arbetslöshetsdagpenning för förkortade arbetsveckor

Utan hinder av bestämmelserna om rätt till jämkad arbetslöshetsförmån i 1 § har en arbetstagare vars arbetstid på grund av permittering har förkortats med en eller flera dagar i veckan och vars lön på motsvarande sätt har minskats rätt till arbetslöshetsdagpenning för dessa arbetslöshetsdagar.

Rätt till arbetslöshetsdagpenning föreligger dock inte om arbetstagarens arbetstid under en granskningsperiod på en kalendervecka överskrider 80 procent av den arbetstid som tillämpas för heltidsanställda inom branschen. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

4 §

Lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Om personens arbetsvillkor enligt 5 kap. 3 § uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, uträknas den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i enlighet med 1 mom. Vad som bestäms ovan gäller den som har varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995) eller lagen om alterneringsledighet (1305/2002) eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

4 §

Lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Om personens arbetsvillkor enligt 5 kap. 3 § uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, räknas den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i enlighet med 1 mom. Dessa bestämmelser gäller den som varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995) eller lagen om alterneringsledighet (1305/2002), eller som har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice, eller som har varit partiellt vårdledig, *eller vars lön har sänkts på viss tid på uppsägningsgrunder enligt 7 kap. 3 § i arbetsavtalslagen eller på basis av ett skriftligt avtal gällande personalen som ingåtts på arbetsplatsen av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 4 kap. 4 a § tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 2 januari 2011, och den är i kraft till den 31 december 2010.

Lagens 6 kap. 4 § 3 mom. tillämpas vid bestämmandet av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning på basis av löner som intjänats 2010—2011, och den är i kraft till den 31 december 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.